

Araştırma Makalesi

Türkiye ve İran'da geleneksel vurmali çalgılarının icralarına yönelik bir inceleme: Darbuka ve Tombak örneği

Rojin Majidi^{1*} ve Ali Kalkan²

Müzik Eğitimi, Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi, Ankara, Türkiye

Makale Bilgisi

Geliş: 26 Eylül 2024
Kabul: 11 Ocak 2025
Online Yayın: 30 Mart 2025

Anahtar Kelimeler

Darbuka
İran
Müzik kültürü
Organoloji
Tombak
Türkiye

Öz

Her ülkenin kendi müzik sistemi içerisinde geleneksel, ritimsel ve icrasal özellikler mevcuttur. Ancak birbirlerine yakın olan kültürler, özellikle komşu ülkelerde siyasi, toplumsal ve edebi aktarımlar ve etkileşimlerin yanı sıra sanat açısından da etkileşimler söz konusudur. İran ve Türkiye gibi tarih boyunca birçok yönde birbirleriyle yakın ilişkide olan iki ülke de musiki sanatı açısından etkileşimde olup birbirlerine etkileyip ya da birbirlerinden etkilenmiştir. Bu çalışma ile Türk ve İran müzik kültürlerinin ortak ve farklı yönlerini ortaya koyarak, geleneksel vurmali çalgıların müzikteki rolünün daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacaktır. Ayrıca darbuka ve tombak gibi müzik enstrümanlarının müzikal etkileşimini incelemek, iki ülke arasındaki kültürel alışverişin sanatsal yönlerini anlamamızı sağlayacaktır. Bu çalışmanın amacı, Geleneksel Türk ve İran vurmali çalgılarından darbuka ve tombakın icra şekillerini, fiziksel benzerlik ve farklılıklarını araştırmak ve her iki kültürdeki müzikal ve teknik yaklaşımları karşılaştırmaktır. Bu araştırmanın yöntemi arşiv ve gözleme dayalı bir araştırma olmasından dolayı nitel bir çalışma yürütülmüştür. Verilerin toplanması aşamasında ülkelerin müzik kültürlerini yansıtan ulusal ve uluslararası kitaplar, yayınlar, makaleler ve tezler incelenmiş, konuyla alakalı olan bölümler araştırılıp arşivlenmiştir. Bu araştırmanın bulguları Tombak ile Darbuka arasında görünüş, teknik ve isim açısından benzerlikler olduğunu ortaya koyar ve her bölümde de bu benzerlikler ve farklılıklar incelenmiş ve kaynakların yardımıyla her bir özelliğe ilişkin detaylı bir inceleme yapılmıştır. Sonuç olarak iki ülkenin kültürel ve sanatsal yakınlığından dolayı bu iki enstrüman teknik, görünüş vb. açılardan ortak özelliklere sahip olmakla birlikte, ülkelerinin müziğine özgü özelliklere de sahiptir. Bu araştırma, İran ve Türkiye arasındaki müzik kültürel ortak yönler adına iki ülke arasında yapılan araştırmalar, projeler ve konserler için bir zemin oluşturabilir.

2822-3195 / © 2025 TM
Genç Bilge Yayıncılık tarafından
yayınlanmakta olup, açık erişim,
CC BY-NC-ND lisansına sahiptir.

Makaleye atıf için

Majidi, R. ve Kalkan, A. (2024). Türkiye ve İran'da geleneksel vurmali çalgılarının icralarına yönelik bir inceleme: Darbuka ve Tombak örneği. *Türk Müziği*, 5(1), 1-16. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15010207>

Giriş

Müzik, tarih boyunca insan yaşamıyla iç içe olan sanatlardan olup farklı kültürler ve toplumlar arasındaki iletişim yollarından biri olarak sanat türleri arasında, insanların derin ve içsel duygularını ortaya koymanın iyi araçlarından biri sayılmaktadır. “Tarihi belge ve bulguları incelediğimizde müziğin, savaşlarda, dini törenlerde, cenazelerde ya da ilk insanlar kötülüklerden kendinizi korumak için kullanılan bir araç olduğunu anlayabiliriz” (Alvandi, 2013). Geçmişteki imkanlar ve araçlar bugünkü kadar gelişmiş olmasa da insanlar ilk dönemlerde müzik aletleri yapmak için en basit araçları

¹ Yüksek lisans öğrenci, Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi, Ankara Türkiye. Email: majidi.rojin@gmail.com ORCID: 0009-0004-1432-3772

² Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi, Ankara, Türkiye. Email: ali.kalkan@mgu.edu.tr ORCID: 0000-0002-4973-2785

kullanmıştır ancak bir yerden sonra toplumlarının gelişmesi ve milletler arası iletişimin gelişmesiyle birlikte, müzik aletlerinin çeşitliliği de artış gösterip kullanılması da yaygınlaşmıştır. Müzik aletleri hayvanları kokutmak, hayvan seslerini taklit etmek, savaşta düşmana gücünü göstermek, savaşı başlatmak veya bitirmek, halka duyuru yapmak, yarışmalarda halkı heyecanlandırmak vb. birçok sebeple kullanılmış, gitgide bu musiki araçların kullanma alanları değişmiş gelişme göstermiştir ve tüm ülkeler ve kültürlerde yaygınlaşmıştır. Bu yüzden birbirleriyle savaşta, siyasi veya ticari etkileşimde olan aşiretler, toplumlar ve modern ülkeler sürekli birbirlerinin sanat ve müzik kültürlerinden etkilendiğini de söylenebilmektedir. Bu etkileşimler siyasi, ticari ve iktisadi olarak çok belirginken sanat açısından da Örneğin Anadolu Bölgesi ile İran arasındaki bağlantı sadece siyasi ilişkiler yoluyla olmayıp, İpek Yolu gibi ticaret yolları üzerinden kurulan bağlantı da bu iki ülkeyi kültürel, edebi ve müzikal açıdan etkilemiştir (Çelik, 2016). Türkiye ve İran'ın önemli özelliği tarih boyunca iki büyük imparatorluk olmaları ve bu nedenle Batı Asya'dan Kuzey Afrika'ya kadar pek çok ülkenin bunların parçası olmasıdır, aslında bu ülkeler arasındaki iletişim kültürel, sanatsal, müzikal, dinsel, gelenek ve dilsel benzerliklere neden olmuştur (Kulai, 2013:161).

Bu çalışmada Türkiye ve İran geleneksel müziğinde en çok kullanılan çalgılar olan darbuka ve tombakın fiziksel benzerlik ve farklılıkları incelenmiş, ayrıca icrasal olarak farklı bakış açıları ile bir çalışma yürütülmüştür. Aynı fiziksel yapı ve benzerlikleri ile dikkat çeken darbuka ve tombak iki ülke arasında benzer şekilde kullanılan çalgılardır. Tarih boyunca birçok alanda olduğu gibi sanat ve müzik alanındaki benzerlikler büyük bir öneme sahiptir. Bu bağlamda belirtilen iki çalgının tümüyle incelenmesi müzik alanına önemli bir katkı sağlayacaktır.

Literatür Taraması

Darbuka ve Tombak çalgıları ile ilgili mevcut literatür incelendiğinde bu iki çalgı hakkında daha önce karşılaştırmalı bir araştırmanın yapılmadığı görülmektedir. Ancak her iki ülkede de bu iki enstrümanı ayrı ayrı inceleyen kitap, makale vb. pek çok kaynak bulunmaktadır. Örneğin Şehircahyasıoğlu (2006) ve Karol (2013), yaptıkları araştırmalarda Türk müziği kültüründe darbukanın gelişim süreci, tarihçesi ve tekniklerini incelemiştir. Ayrıca İran'da, Rafiyan (2016) ve Şakibaei ve Jadidi (2014) ise tombağı sadece İran müziği tarihi ve sanatı bağlamında ele almıştır. Bu literatür taraması hem darbukanın hem de tombakın İran ve Türkiye müzik kültüründe önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir. Ancak bu iki enstrüman arasında karşılaştırmalı araştırmaların yapılmaması mevcut literatürdeki önemli boşluklardan biridir. Bu araştırma bu boşluğu doldurmaya çalışarak organoloji ve icra tekniklerinin karşılaştırmalı özelliklerini ve bu iki enstrümanın her iki ülkenin müzik kültüründeki yerini incelemeyi amaçlamaktadır. Böylece Darbuka ve Tombak ile ilgili tarihi ve kültürel süreçler daha iyi anlaşılacak, farklılıkları ve benzerlikleri daha kapsamlı bir şekilde ortaya konulacaktır.

Araştırmanın Önemi

Bu çalışma ile Türk ve İran müzik kültürlerinin benzer ve farklı yönlerini ortaya koyarak, geleneksel vurmali çalgıların müzikteki rolünün daha iyi anlaşılmasına katkı sağlanacaktır. Ayrıca darbuka ve tombak gibi müzik enstrümanlarının müzikal etkileşimini incelemek, iki ülke arasındaki kültürel alışverişin sanatsal yönlerini anlamamızı sağlayacaktır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, geleneksel Türk ve İran vurmali çalgılarından darbuka ve tombakın icra şekillerini, fiziksel benzerlik ve farklılıklarını araştırmak ve her iki kültürdeki müzikal ve teknik yaklaşımları karşılaştırmaktır. Bu çalışma ile çalgıların tarihsel gelişimi, uygulama alanları ve çalım teknikleri ayrıntılı olarak anlatılmıştır.

Araştırmanın Problemi

Bu çalışma İran ve Türkiye'de yaygın olarak kullanılan darbuka ve tombak enstrümanlarının benzerlik ve farklılıklarının incelenmesi ve belirtilmesi hedeflenmektedir. Araştırmamızda söz konusu enstrümanların iki toplumun müzik kültüründeki kullanım tarzından hareketle iki ülke arasındaki sanat ilişkilerini açıklama ve bilimsel veriler ortaya koymak hedefinden yola çıkarak inceleme yapılmıştır. İran ve Türkiye müziğinde vurmali çalgıların önemi göz önünde bulundurularak bu çalışmanın problem cümlesi, iki ülkedeki sıkça kullanılan vurmali çalgılardan Darbuka ve Tombak enstrümanlarının fiziksel açıdan ve icra açısından benzerlik ve farklılıkları nelerdir?

Bu amaçla alt problem cümlelerimiz şu şekilde olmaktadır:

- Türkiye ve İran'daki Darbuka ve Tombak enstrümanlarının organolojik özellikleri nelerdir?
- Türkiye ve İran'daki Darbuka ve Tombak enstrümanları tarihsel olarak hangi dönemlerde ortaya çıkmıştır?
- Darbuka ve Tombak enstrümanlarında notasyon, vuruş teknikler ve vuruş yerleri ve usuller benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?
- Türkiye ve İran'daki Darbuka ve Tombak enstrümanları hangi müzik türlerinde kullanılmaktadır?
- Türkiye ve İran'daki Darbuka ve Tombak enstrümanlarının müzik kültüründeki yeri ve önemi nedir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Nitel araştırma tüme varım yaklaşımının hâkim olduğu, toplanan tanımlayıcı ve ayrıntılı verilerden yola çıkarak problem ilişkin ana temaların ortaya çıkarılması toplanan verilerin anlamlı bir yapıya kavuşturulması ve bunun sonucunda kuram oluşturulması sürecidir (Köklü,2002). Bu araştırmanın yöntemi arşiv ve gözleme dayalı bir araştırma olmasından dolayı nitel bir çalışma yürütülmüştür. Verilerin toplanması aşamasında ülkelerin müzik kültürlerini yansıtan ulusal ve uluslararası kitaplar, yayınlar, makaleler ve tezler incelenmiş, konuyla alakalı olan bölümler araştırılıp arşivlenmiştir. Çalgıların fiziksel farklılıkları gözlem yoluyla çalgı yapım kitaplarında edilen bilgiler ile tespit edilmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizi aşamasından arşiv toplama ve literatür çalışması sonucu toplanan veriler dijital araçlar yardımı ile veri setine işlenmiştir. Her iki kültüre ait olan çalgı türlerinin çalım açısından benzerlik ve farklılıkları ayrıca çalgıların fiziksel yapıları karşılaştırmalı olarak analiz edilmiş ve raporlaştırılmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın veri toplama aşamasında arşiv taraması yöntemi ile birincil ve ikincil kaynaklara ulaşılmıştır. Birinci kaynaklardan veri toplarken Türk Müziği ve İran Müziği'nde darbuka ve tombak icralarının akademik kaynakları ve teori kitaplarından, ikincil kaynaklardan ise konu ile ilgili daha önce yapılmış akademik yayımlar ve kitaplar incelenerek veri seti oluşturulmuştur.

Bulgular

Türkiye ve İran'daki Darbuka ve Tombak'ın Organolojik Özellikleri

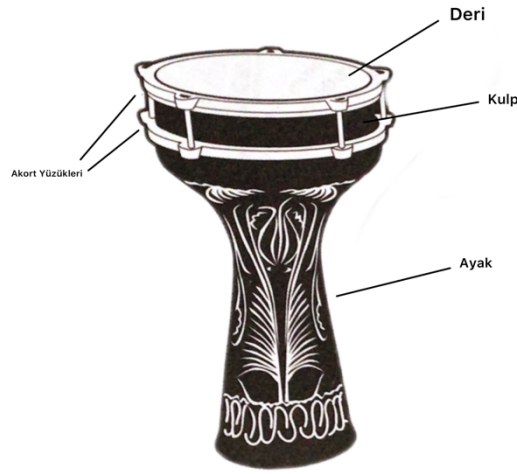
Tombak ve Darbuka görünüş olarak birbirine benzer, her ikisi de bir tarafı açık diğer tarafı kapalı, (Derinin gerildiği kısım) silindirik şeklinde ve her iki enstrümanı da çalmak için ayaklara yerleştirilir ve elle çalınır. "Darbukanın gövdesi bakır, alüminyum, çeşitli metal alaşımlar, alçı, porselen, ağaç ve cam elyaf gibi malzemelerden yapılır ve ağız kısmı sentetik maddeden üretilir" (Yay, 2010).

Tombak, ceviz veya dut ağacından tek bir bloktan oluşan ağacın oyulmasıyla yapılır (During, 2001). Her iki enstrüman da üç ana bölümden oluşur: deri, gövde ve ayak. Her iki çalgıda da deri, elin çaldığı kısımdadır. Darbukada tercih edilen deri keçi ve koç derisidir. Tombakda ise bu durum farklı olarak genellikle keçi derisi, koyun derisi, kuzu derisi, deve derisi veya balık derisi kullanılır (Shakibaei, 2014). Her iki çalgıda da gövde, bacağın üzerine konulan kısımdır ve sol el genellikle sol bacağın üst kısmına, sağ el ise yan tarafına konur. Her iki enstrüman da akort edilebilir özelliğe sahiptir. Darbuka için, 20. yüzyılda plastik başlıklar popüler hale gelmiştir. Bunlar bir tuşla ayarlanabilir ve sıcaklık ve nemden bağımsız olarak perdelerini koruyabilir (Conner, 2020). Tombak için de son yıllarda müzisyenler tarafından çok fazla tercih edilmeyen akortlu Tombaklar yapılmış ancak çoğunlukla eski tip Tombak kullanılmaktadır. Bu enstrüman başlangıçta eşlik eden bir enstrüman olarak kullanıldı, ancak tekniği, vuruş yöntemleri ve seslendirme yelpazesini genişleten ve potansiyelinden solo bir enstrüman olarak yararlanan virtüöz Hossein Tehrani (1911–76) tarafından önemli ölçüde geliştirildi (During, 2001).

Şehirkahyasıoğlu'ya göre "önceleri belli bir çalım tekniği olmayan ve yapısı gereği bakır darbukada kullanılan sol el fiske tekniği kullanılmayan darbukaya pek talep olmamıştı. Sonra Mısırlı Ahmet adında bir Türk'ün icracı yeni bir çalım tekniği geliştirdi ve bu teknikle virtüöz seviyesine ulaştı. Bu icrası başta Türkiye başta olmak üzere birçok ülkede duyuldu ve büyük kabul gördü" (Şehirkahyasıoğlu, 2006).

Tablo 1. Tombak ve darbukanın fiziksel benzerlik ve farklılıkları

Bölüm/Kısım	Tombak	Darbuka
Deri	Deve, Kuzu, Koyun, Keçi	Keçi, Koç
Gövde	Ceviz ve Dut ağacı	Bakır, Alüminyum, Alçı, Porselen, Ağaç
Boy	Yükseklik 40-45 cm, Çapı 20-28 cm	Yükseklik 40-50 cm, Çapı 20-25 cm
Çalma Pozisyonu	Gövde, bacağın üzerine konulan kısımdır ve genellikle sol el bacağın üst kısmına, sağ el ise yan tarafına konulur.	Gövde, bacağın üzerine konulan kısımdır ve genellikle sol el bacağın üst kısmına, sağ el ise yan tarafına konulur.
Yöresel Olarak Farklı Kullanılan Adları	Tombak, Dombak, Tonbak, Zarb, Dombalak	Dümbelek, Deblek, Dönbek, Darbuka

Şekil 1. Darbuka (Yarkın, 2014)**Şekil 2.** Tombak (Shakibaei ve Jadidi, 2014)

Darbukanın ve Tombakın Tarihteki Yeri

Bu iki çalgının her birinin birkaç farklı adı vardır ve farklı bölgelerde o bölgenin lehçesine göre farklı isimler alırlar. Darbuka teriminin kökeni biraz belirsizdir, ancak muhtemelen Arapça darba (vurmak) kelimesinden gelmektedir (Conner, 2001). İran'da tombak için tarih boyunca Dembek, Dombalak, Zarb gibi başka isimler de olmuştur ve Bahman Racabi kitabında Dombalak ve Donbalak isimlerden bahseder:

“Dr. Mehdi Forough (1911-2008) bir yazısında Sasani döneminde günümüz tombakına benzeyen bir vurmali çalgı türüne Dombalak veya Pehlevi bir kelime olan Donbalak denildiğini ve bunun tombak’tan türemiş olmasının muhtemel olduğunu belirtmektedir ve donbak onun deforme olmuş yüzüdür.” (Rafıyan, 2019: 22).

Darbuka ve tombak, İran ve Türkiye’de çok eski vurmali çalgılardır ve tarih boyunca, zaman geçtikçe isimleri, yapılarında kullanılan materyalleri ve diğer özellikleri değişime uğramıştır. “Çeşitli tarihi kaynaklarda darbuka sazının varlığından bahsedilmektedir ancak bu enstrümanın orijinal doğum yerinin hangi ülke olduğu kesin olarak bilinmemektedir. Kökeninde ‘deblek’ adı ile Türkmen kadınlarının çaldığı bir vurmali saz olduğunu görüyoruz. Daha sonraları Araplar tarafından bazı değişimlere uğratarak benimsenmiştir” (Yarkın, 2014). Ancak bu enstrümanın başka ülkelerde varlığından başka kaynaklarda da bahsedilmiştir.

“Türkiye’de olduğu kadar Arap klâsik ve halk müziğinde özellikle Kuzey Afrika’da yaygın olarak kullanılır. Milâttan önceki dönemlerde günümüz darbukasına benzer çalgılar çeşitli biçim ve büyüklüklerde Anadolu, Mezopotamya ve Orta Asya uygarlıklarında; daha sonraki süreçler içerisinde değişip gelişerek yine aynı coğrafyalarda çeşitli isimlerle kullanılmıştır” (Şehirkahyaşoğlu, 2006: 5).

Darbuka, yıllar geçmesi ve müzik camiasında müziğin öneminin artmasıyla birlikte türk müzisyenleri arasında da önemli bir yer bulmuş ve vurmali çalgılar arasında en popüler enstrümanlardan biri haline gelmiştir. Türkiye’de son on beş, yirmi yıla kadar kullanılan bakır darbuka daha sonraları Mısır, Suriye, Ürdün, İran gibi Arap ülkeleriyle aramızdaki kültürel ve müzikal etkileşimle bu ülkelerin kullandıkları ve farklı bir formda olan darbuka yavaş yavaş kullanılmaya başlandı (Şehirkahyaşoğlu, 2016). Tıpkı melodik saz icracılarında olduğu gibi, ritim çalgısı da Güngör Hoşses (1938-2014), Atilla Mayda (1936-2019), Seyhun Çelik, Ahmet Kulik gibi isimlerin icraları dikkate alındığında klasik üsluba nazaran meşrutiyetini ilân etmiş ve ritim icracısının özgün tavrından etkilenmeye başlamıştır (Baloğlu, 2021).

Farsça kaynaklarda tombak enstrümanın ortaya çıkışının belirli bir zamanından söz edilmez, ancak tarihi kaynaklarda ve eski şiirlerde bu vurmali çalgıdan hep bahsedilir. Tombak ile darbukanın görünüm ve isimlerinde görülen benzerlikler dikkate alındığında tombak ve darbuka’nın köklü bir geçmişi vardır ve her ikisi de birbirinden etkilenmiştir. Haji Ahmad Kasaei, Naser Farhangfar, Hossein Tehrani ve Moluk Zarabi Tombak’ın önemli ve etkili müzisyenleri olmuştur.

Darbuka ve Tombakta Notasyon, Vuruş Teknikleri, Vuruş Yerleri ve Usuller

Notasyon

Enstrüman notalarının tarihi çok eskilere dayanmaktadır. Günümüzde notasyon çok önemlidir ve müzisyenin çalgıyı çalmasına yardımcı olmada önemli bir rol oynamaktadır. Ancak yazılı müzik notalarının ortaya çıkmasından önce müziği öğrenmenin tek yolu sözlü (meşk) yöntemidir. Hem İran’da hem de Türkiye’de yaygın olan bu şekilde öğrenciler dersle ilgili materyali sadece eğitim kurumlarında notasyon ile uygulama yaparak öğrenir. Eğitim kurumları dışında ve halk çalmalarda ise notasyon dışı geleneksel yöntemler ile çalgısını çalar.

Türk müziği asırlardır kulaktan kulağa, ağızdan ağıza ve meşk yolu ile 20. yüzyıla kadar gelmiştir. 17. asırdan itibaren Ebcet ve daha sonraları Hamparsum notası gibi noksan müzik yazıları ile kayıt altına alınmaya gayret edilmiştir. Türk müziği usulleri de düm-tek-teke-tek-ka isimleri ile aruz kalıpları gibi muhafaza edilmeye çalışılmıştır. Müziğin yazılmadığı ve müziğin hafıza işi olduğu devirler için zorunlu olan kalıp sistemi bilhassa büyük usuller, geleneğe bağlı birkaç eski müzisyenin hafızasından aktarılmıştır. (Yarkın, 2014).

Tombakın (eğitim alanında) ilk tarihi kaydı 1970 yılında yazılı olarak yapılmış, Tombak eğitimi Hossein Tehrani ve diğerlerinin çabalarıyla hazırlanmıştır. (Rafıyan, 2019). Hossein Dehlavi, Hossein Tehrani’nin Tambak Eğitimi kitabının girişinde şöyle anlatmaktadır: “Geçmişte Tombak’ın bugünkü gibi bir notasyonu olmadığından Hossein Tehrani derslerini ezberlemek için “bale vo bale vo bale” diye gibi tekrarlayan ifadeler kullanmayı tercih ediyordu.” (Tehrani, 1988). Örneğin iki dörtlük ritmi öğretmek için tekrarlayan “Yeksado bisto panc Sad sado bisto panc” cümlesini kullanarak ritmik kalıbını gösteriyorlar. Yek (sağ el) sa (sağ el) do (sol el) bis (sağ el) to (sol el) panc (sağ el) sad (sağ el) sa (sağ el) do (sol el) bis (sağ el) to (sol el) panc (sağ el).

Tombak notası üç çizgi ve tek çizgi olmak üzere iki şekilde yazılmaktadır, üç çizgi yönteminde her tekniğe özgü işaretlere ek olarak birinci çizgide bas notalar, ikinci çizgi orta notalar ve üçüncü çizgide alt notalar yazılır. Ancak tek çizgi yönteminde tüm notalar aynı çizgi üzerine yazılır ve notaların bas veya alt olup olmadığı her tekniğin özel işaretine göre belirlenir (Kolivand,2020). (Figür 1 ve 2)

Figür 1. Üç çizgi yöntemi (Kolivand, 2020)

Figür 2. Tek çizgi yöntemi (Kolivand, 2020)

Darbuka, yetenekli müzisyen Mısırlı Ahmet'in da çabalarıyla Türk müziğinde kendine yer bulmuştur. Ancak Mısırlı Ahmet'in bu çalgıya uygun yeni bir çalım tekniği keşfetmesi ve farklı bir virtüözlükle çalgıyı dünya düzeyine çıkarması, Mısır ve Türkiye'nin yanı sıra uluslararası alanda da adını duyurması üzerine çalgı yeniden popülerlik kazanmış ve bakır darbukayı fiilen rafa kaldırmıştır. Darbuka aslında özellikle 90'lı yıllardan itibaren etnik müziğin yükselişiyle önem kazanmış ve Mısırlı Ahmet'in tekniğinin yaygınlaşmasıyla Mısır kil darbukaları Türkiye'de rağbet görmeye başlamıştır (Karaol, 2014). Genel olarak Darbuka'nın ritim ve teknikleri iki çizginin üzerinde gösterilmiştir. Bunun en önemli sebebi ana enstrüman olarak kusüm sazının seçilmiş olması ve usullerin bu enstrümana endekslenerek yazılmasıdır (Yarkın,2014) (Figür 3.) Ayrıca birinci çizgide sol el ile ilgili teknikler, ikinci çizgide sağ el ile ilgili teknikler yazılır. (Şekil 3 ve Figür 4).

Figür 3. Darbukanın nota yazımı (Karol, 2014)

Şekil 3. Darbukanın nota yazımı (Yarkın, 2014:10)

Teknikler ve Vuruş Yerleri

Tombak ve Darbuka için farklı notasyon metodler mevcut ama ancak bu araştırmada Tombak'da Hossein Tehrani'nin yöntemi ve Darbuka'da Mısırlı Ahmed'in yöntemi esas alınarak iki çalgıdaki tekniklere ilişkin bilgiler incelenmiş ve bu iki çalgıdaki tekniklerin geniş yelpazesinden dolayı sadece 5 temel tekniklerinden bahsedilmiştir.

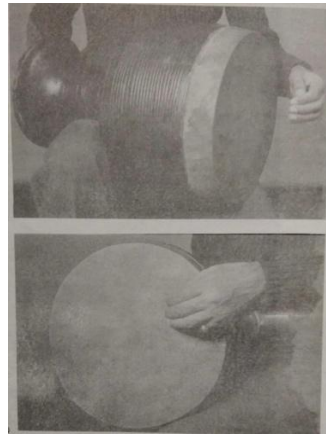
Tombak'ın Notasyon ve Vuruş Teknikleri

Tom

Bu teknik en yüksek sesi üretir ve el, aletin ortasında nispeten yuvarlak bir konumda cilde vurur (Şekil 4.). Hossein Tehrani'nin kitabında bu tekniğe dair bir işaret yoktur ve nota ilk satırda ise bu tekniğe işaret eder ancak bazı kitaplarda bu teknik İngilizce D işaretiyle ancak tersi şekilde gösterilir (Figür 4).

Figür 4. Tom Nota Yazımı (Akhavan, 2010: 5)

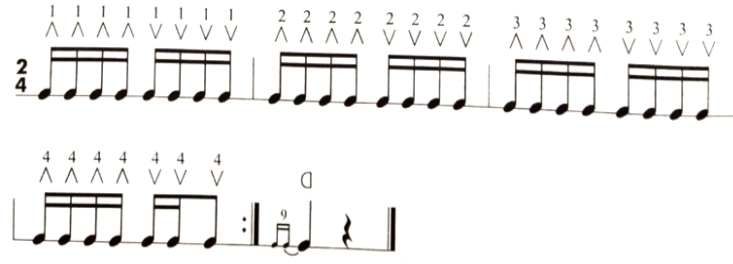
Şekil 4. Tom Vuruşu (Racabi, 1999: 19)

Bak

Bu teknik tombakta en kısık sesi verir ve sağ elin yüzük parmağının birinci boğumu ile çalgının kenarına vurulur. Hossein Tehrani'nin kitabında bu tekniğe ait bir işaret yoktur ve nota üçüncü çizgide ise bu tekniğe işaret etmektedir ancak bazı kitaplarda bu teknik ^ işareti ile gösterilmiştir (Figür 5 ve Şekil 5).

Figür 5. Bak Vuruşu (Racabi, 1999: 20)

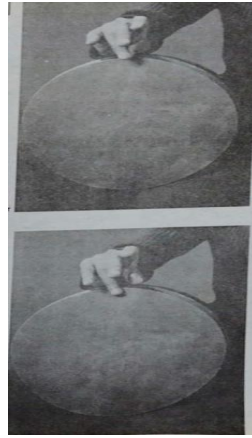
Figür 6. Bak Nota Yazımı (Akhavan, 2010:5)

Beşkan (Şıklatma)

Bu teknik adından da anlaşılacağı gibi şıklatmaya benzer ve hem sağ hem de sol parmakla yapılır ve parmaklar aletin kenarına vurur. Sol elde V işaretin üzerindeki parmak numarası bu tekniği uygulayan parmağı, 8 numaralı işaretle gösteriliyorsa sağ elin parmaklarını gösterir (Şekil 5 ve Şekil 6).

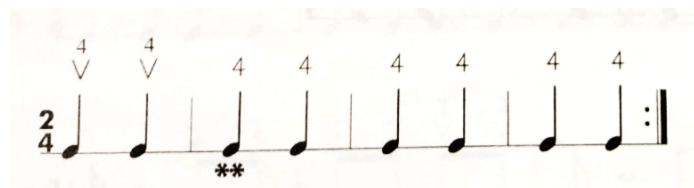
Şekil 5. Beşkan Nota Yazımı (Akhavan, 2010: 6)

Şekil 6. Beşkan Vuruşu (Racabi, 1999: 22)

Dört

Bu teknik sol elin dört parmağı ile yapılır ve bu nedenle bu tekniğin adı dördttür ve de dört parmak paralel olarak çalgiya vurur. Nottaki 4 rakamı, bu tekniği uygulamak için sol elin tüm parmaklarını temsil eder ve bazen sol eli gösteren V işaretinin üzerine yazılır (Şekil 7 ve Figür 7).

Figür 7. Dört Nota Yazımı (Akhavan, 2010: 6)

Şekil 7. Dört Vuruşu (Racabi, 1999: 23)

Beş

Bu teknik sağ elin beş parmağıyla yapılır ve bu nedenle beş olarak adlandırılır ve parmaklar enstrümana paralel olarak vurur. Nottaki 5 rakamı, bu tekniği gerçekleştirmek için sağ elin tüm parmaklarını temsil eder ve bazen sol eli gösteren ^ işaretinin üzerine yazılır. (Şekil 8 ve Figür 8)

Figür 8. Beş Nota Yazımı (Akhavan, 2010: 6)

Şekil 8. Beş Vuruşu (Racabi, 1999: 24)

Darbuka'nın Notasyon ve Vuruş Teknikleri

Düm

Darbukada sağ elin ayasıyla bütün parmaklar birbirine sınıksız kapalı olarak çalınır. Büyük D ile gösterilir ve yankılanması istenen sesi belirtmek için (O) (açık) ile belirtilir. Bu standartlaştırılmış versiyonun dışında Mısırlı Ahmet tarafından keşfedilen diğer dümler (+) (kapat) sembolü ile gösterilmiştir (Karaol, 2014) (Figür 9 ve Şekil 9).

Figür 9. Düm Nota Yazımı (Karaol, 2014: 58)

Şekil 9. Düm Vuruşu (Şehirkahyasıoğlu, 2006: 11)

Tek

Düm'den sonra ikinci çarpıcı temel ses, parmak darbeleriyle üretilen ve kuyrukları yukarıya bakacak şekilde üst dizide temsil edilen keskin “tek”tir. Sağ el tek vuruşta, orta parmak (3) derinin kenarla birleştiği kenarın üzerine gelecek şekilde vurulmalıdır. Bu hamlede aslında sağ elin üç parmağı (işaret (2), orta (3), yüzük (4)) çalgıya değiyor. Mısırlı Ahmet'in işaret ve yüzük parmaklarıyla yaptığı tek vuruşları T ile gösteriliyor (Karaol, 2014) (Şekil 10 ve 10).

Figür 10. Tek Nota Yazımı (Karaol, 2014: 58)

Şekil 10. Tek Vuruşu (Şehirkahyasıoğlu, 2006: 12)

Tokat

Figür 11. Tokat Nota Yazımı (Karaol, 2014: 58)

Bu hamle düm'den ayırt edilebilmesi için hemen alt satırda belirtilmiştir. Sağ elin ayasıyla, parmaklar kapalı, başparmağa tokat atar gibi deriye vurarak hafif bir kavis verilerek oynanır. Büyük (S) ve X simgesiyle temsil edilir (Karaol, 2014) (Figür 11 ve Şekil 11).

Şekil 11. Tokat Vuruşu (Şehirkahyasıoğlu, 2006: 11)

Kesme

Figür 12. Kesme Nota Yazımı (Karaol, 2014: 59)

Bu, alt ve alt çizgilerin ortasında gösterilmiştir ve iki el kullanılarak üretilmiştir. Bu, sağ elin ani müdahalesi ile sol elin tek yaptığı frekansında kesmek için yapılır. Küçük (k) ile temsil edilir ve (-) ile sembolize edilir (Karaol,2014) (Figür 12 ve Şekil 12).

Şekil 12. Kesme Vuruşu (Şehirkahyasıoğlu, 2006: 13)

Tek

Bu, bu teknikte kabaca 45 derecelik bir açıyla aletin kenarına ani ve sert bir vuruşla üretilen çok keskin bir sestir. Bu, büyük (K) ile temsil edilmiş ve yukarıdaki çizgi üzerinde bir çizgi ile gösterilmiştir (Figür 13 ve Şekil 13).

Figür 13. Tek Nota Yazımı (Karaol, 2014: 59)

Şekil 13. Tek Vuruşu (Şehirkahyasıoğlu, 2006: 12)

Darbuka ve Tombak'ta Usuller

Batı Müziği'nde olduğu gibi İran müziğinde de ritimlerin başka bir adı yoktur ve sadece ölçü adı ile anılır, 2/4 (iki dördlük), ayrıca basit, bileşik ve düzensiz zaman işareti olmak üzere üç kategoriye ayrılmıştır. Ancak Türk Müziğinde her ritmin ölçü adından başka özel bir adı daha vardır ki bu adlara hep birlikte usuller adı verilir. Usuller, basit usuller ve birleşik usuller olmak üzere ikiye ayrılır (Yarkın,2014) (Tablo 2).

Tablo 2. Türk müziğinde usullerin sınıflandırılması (Yarkın, 2014: 15)

Küçük Usuller	
İki zamanlı usuller	Nim Sofyan
Üç zamanlı usuller	Semal
Dört zamanlı usuller	Sofyan, Sofyan Evferi
Beş zamanlı usuller	Türk Aksağı, Türk Aksağı Evferi, Zafer
Altı zamanlı usuller	Yürük Semai, Darb
Sekiz zamanlı usuller	Düyek, Müsemmen (Katakofti)
Dokuz zamanlı usuller	Aksak, Evfer, Raks Aksağı, Oynak
On zamanlı usullet	Aksak Semai, Lenk Fahte, Ceng-i Harb
On bir zamanlı usuller	Tek Vuruş
On iki zamanlı usuller	İkiz Aksak, Nim Çember, Frenkçin
On üç zamanlı usuller	Nim Evsat, Nim Şarkı Devr-i Revanı, Bektaşî Devr-i Revanı
On dört zamanlı usuller	Devr-İ Revanı
On beş zamanlı usuller	Raksan, Bektaşî Raksanı
Büyük Usuller	
16 zamanlı usuller	Çift Düyek, Nim Hafif, Nim Berefşan
18 zamanlı usuller	Nim Devir, Darb-ı Türki
20 zamanlı usuller	Fahte
21 zamanlı usuller	Durak Evferi
22 zamanlı usuller	Hezeç
24 zamanlı usuller	Çember, Nim Sakil
26 zamanlı usuller	Evsat, Beste Devr-i Revanı, Şarkı Devr-i Revanı
28 zamanlı usuller	Devr-i Kebir, Remel, Frengifer
32 zamanlı usuller	Hafif, Muhammes, Berefşan
48 zamanlı usuller	Sakil
56 zamanlı usuller	Muzaaf Devr-i Kebir
64 zamanlı usuller	Hâvi
88 zamanlı usuller	Darb-i Fetih

Türkiye ve İran'daki Darbuka ve Tombak'ın müzik kültürlerinde kullanımı ve önemi

Geleneksel İran müziğinde tombak geniş bir kullanım alanına sahiptir. Genel olarak bu ritim çalgısı İran Geleneksel Müziği içerisinde kullanılır. Kullanıldığı geleneksel müzikte ana ritmi yönlendiren ve liderlik yapan çalgıdır. Diğer ritim enstrümanları tombağın yanında küçük ritimsel bir figür olarak yer almaktadır. Bu bakımdan tombak geçmişten günümüze kullanıldığı müzik türü ve biçimi bakımından otantikliğini korumuştur. Ancak daha önceki yazılarda da bahsedildiği gibi bu enstrüman bugünkü konumunu, çabalarıyla bu vurmali çalgıya İran müzik enstrümanları arasında değerli bir yer bulmasını sağlayan Hossein Tehrani'ye borçludur. Manouçehr Homayunpour, Mart 1354'te Kayhan gazetesinde Hossein Tehrani hakkında bir makale yazmıştır:

“Aslında Hossein Tehrani'ye kadar vurmali çalgı veya tembak en değersiz müzik aletlerinden biriydi ve tembakçı bir orkestranın en değersiz üyesi olarak görülüyor ve orkestranın diğer görevlerini yapmak zorunda kalıyordu.” (Rafıyan, 2019: 11)

Darbuka Türk Müziğinde birçok alanda kullanılan bir çalgıdır. Selçuklu ve Osmanlı döneminde darbuka Klasik Türk Müziği orkestralarında yer alırdı. Cumhuriyet döneminden sonra batı menşeli müzik türlerinin Türkiye'ye girmesiyle beraber özellikle 1980'li yıllardan sonra darbuka diğer müzik türlerinin içerisinde de yer almaya başlamıştır. Yapılan alan

araştırmasında ilk zamanlar 1950'lerden sonra Türk Halk müziğinde de kullanılmaya başlanan darbuka, 1980'li yıllardan sonra popüler müzik içerisinde de kullanılmaya başlanmıştır. Bu dönemden günümüze kullanımı artarak devam etmiştir. Özgün yapılan etnik çalışmalarda ve diğer dünya müzik türlerinde de kullanılmaya ve yorumlanmaya devam etmiştir. Özellikle 2000'li yıllardan sonra senfonik orkestralarda hem özgün yeni eserlerde hem de geçmişten gelen bazı eserlerde orkestralara eşlik etmiştir. Son zamanlarda ise solo performans konserinde kendine yer bulmuştur. Esra Karaol bir yazısında Darbuka hakkında şu görüşlerini bildirmiştir:

“Darbuka, Türk tarihinde büyük ölçüde dümbelek olarak anılmış ve kırılğan gövdesi ve akort sorunları nedeniyle basit bir halk çalgısından öteye gidememiştir. Geçen çağlarda daha olgun bir standart şekil almasına rağmen, keskin sesi, aşırı süslü çalım yöntemleri ve uzun tınıları nedeniyle Türk sanat müziğinde henüz kullanılmamıştır. 19. yüzyılın sonlarında ve 20. yüzyılın başlarında darbuka'ya bazı klasik batı müziği eserlerinde de yer verildi. Örneğin, kadeb şeklindeki davulların kullanıldığı ilk müzik parçalarından biri, Nubian Kölelerin Dansı bölümünde darbukanın çalındığı Hector Berlioz'un the Trojans (1869) adlı eseridir. Türk sanat müziğinde de 16. yüzyılın sonlarına kadar kullanılmıştır (Özalp, 2000: 161). Saz, profesyonel müzisyen çevrelerine ilk olarak cumhuriyet döneminde Hasan Tahsin Parsadan (1900-1954) ile geniş çapta tanıtıldı. Kil darbuka formu ilk olarak Arap ülkelerinde kullanılmış ancak müzikal etkileşimlerle 1980'lerden itibaren Türk müzisyenleri arasında da popülerlik kazanmaya başlamıştır.” (Karaol, 2014: 52).

Her iki enstrüman da tarih boyunca müzisyenlerin çabaları sayesinde bu iki ülkenin müziğinde hak ettiği yeri bulmuştur. Müzisyenler, enstrümanların teknik ve ses yeteneklerini müzikte iyi bir şekilde kullanmaya çalışmışlardır. Ancak bu noktaya gelmek, müzisyenlerin bu enstrümanları denemelerini ve emek harcamalarını gerektirmiştir. Bu durum, vurmali çalgıların her iki ülke müziğindeki önemini de ortaya koymaktadır. Araştırmanın genel yapısına bakıldığında, ana eksenin bu görüş etrafında birleştiği görülmektedir.

Sonuç

Bu araştırmanın sonuçları, darbuka ve tombakın organolojik özelliklerinin her iki ülkede de farklı kültürel kullanımlara dayalı olarak şekillendiğini göstermektedir. Ayrıca, her iki enstrümanın da derin bir tarihi olduğu ve her iki ülkenin müziğinde önemli bir yere sahip olduğu anlaşılmaktadır. Notasyon, vuruş teknikleri ve vuruş yerleri açısından benzerlikler gözlemlenmiş, ancak bu tekniklerin her kültürde farklılıklar arz ettiği de belirlenmiştir. Özellikle Türkiye'deki darbuka kullanımı, daha hızlı ritimler ve dinamik vuruş teknikleriyle öne çıkarken, İran'da tombak daha melodik vuruşlarla ve daha ayrıntılı tekniklerle karakterize edilmektedir. Bu iki enstrümanın tarihi, zamanla her iki ülkenin müziğinde önemli unsurlar haline geldiğini ortaya koymaktadır. Farklılık ve benzerliklerin analizi, bu enstrümanların yalnızca ses üretim araçları olmanın ötesinde, iki ülkenin kültürünü, tarihini ve sosyal kimliğini temsil ettiğini göstermektedir. Bu bulgular, müzik enstrümanlarının farklı kültürel bağlamlarda nasıl evrildiğini ve bunların müzik pratikleri üzerindeki etkilerini anlamının önemini vurgulamaktadır. Çalgılar, genel olarak ulusların ve belirli coğrafyaların kültürel ürünleri olarak tanımlanmaktadır. Karancı (2022) enstrümanların, yalnızca toplumun coğrafi ve sosyal özelliklerini yansıtmadığını, aynı zamanda tarihsel toplumsal hareketlerin ve kültürel bağlantıların izlerini de taşıdığını belirtmektedir. Bu nedenle, darbuka ve tombakın teknik özelliklerinin incelenmesinin yanı sıra, kültürel ve toplumsal rollerinin de ele alınması önemlidir.

Öneriler

Türkiye'deki ve İran'daki müzik araştırmacıları darbuka ve tombakın tarihsel ve kültürel rolleri üzerinde ortak araştırma projeleri gerçekleştirebilir. Ayrıca İranlı ve Türk müzisyenler arasında ortak konserler düzenlenmesi, bu iki ülke arasındaki kültürel etkileşimin güçlenmesine yardımcı olabilir. Bu konserler, her iki enstrümanın iki kültürdeki icra tarzlarının farklılıklarını ve benzerliklerini gösterme fırsatı sunabilir ve müzikal için yeni bir alan yaratabilir. Öte yandan İranlı ve Türk müzisyenlere yönelik ortak eğitim atölyelerinin düzenlenmesi de önerilebilir. Bu atölyelerde müzisyenler

darbuka ve tombakla ilgili özel teknikleri birbirleriyle paylaşabilir, birbirlerinin tecrübelerinden faydalanabilirler. Son olarak, darbuka ve tombak için kitaplar ve eğitici videolar da dahil olmak üzere ortak eğitim kaynaklarının yayınlanması, her iki ülkenin müzisyenlerinin bilgilerinin geliştirilmesine yardımcı olabilir. Eğitim içeriklerinden yararlanabilmeleri ve bu enstrümanları çalma konusunda ilerleme kaydedebilmeleri için eğitim kaynakları uluslararası düzeyde yayınlanabilir ve çeşitli düzeylerdeki müzisyenlere erişim sağlanabilir.

Yazar Özgeçmişi

Yüksek lisans öğrencisi, **Rojin Majidi**, lisans diplomasını 2020 yılında İran'da müzik icra alanında Kordestan Üniversitesi'nden aldı. 2021'de ise Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi'nde müzik eğitimi yüksek lisansına başladı. Şu anda tez aşamasında, danışmanı Dr. Öğr.Üyesi Gülbahar Urhan'ın gözetiminde çalışıyor. Ayrıca, İran'ın Naghme Pardazan orkestra ile işbirliği yapma, Tahran'ın Vahdat Konser Salonu'nda, Azadi Kulesi Konser Salonu'nda vurmali çalgılar (Tombak ve Timpani) müzisyeni olarak performans sergileme deneyimine sahiptir. **Kurum:** Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi, Ankara, Türkiye. **E-mail:** majidi.rojin@gmail.com **ORCID:** 0009-0004-1432-3772

Dr. Öğr. Üyesi **Ali Kalkan** 2005 yılında Sinop Anadolu Güzel Sanatlar Lisesinde öğrenimini tamamladı. 2009 yılında Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı'nda lisans programından mezun oldu. 2015 yılında Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde Yüksek Lisans öğrenimini, 2022 yılında ise Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde Doktora öğrenimini tamamladı. Doktora süresince Prof. Dr. M. Cihat Can ile çalışmalarını sürdürdü. Eğitim hayatında viyolonselde Yiğit Tan (CSO), Zeynep Özder ve Prof. Dr. Şebnem Yıldırım Orhan, Türk müziği ve bağlamada çalışmalarında Seyfi Alkan ve Dr. Öğr. Üyesi Murat Karabulut ile çalıştı. Doktora döneminde ve tez çalışmasında, R veri kullanımı ve istatistiği, müzik teorisi, müzik alanında araştırma teknikleri, veri işleme yöntemleri, öğrenci ses alanları ve okul şarkıları üzerine çalışmalarda bulundu.

Kurum: Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi, Ankara, Türkiye. **E-mail:** ali.kalkan@mgu.edu.tr

ORCID: 0000-0002-4973-2785

Academiaedu: <https://www.mgu.edu.tr/personnel/dr-ogr-uyesi-ali-kalkan/>

Kaynaklar

- Akhavan, M. (2010). *Tombak Kitabı*. Tahran: Sanat ve Kültür Yayınları.
- Alvandi, E. (2013). *İran'da Müzik Tarihi*. Tahran: Ofogh Yayınları.
- Baloğlu, B. Ve Ş, & Büyükduman, B. (2021). Fasil Tarihinde Dönüşüm ve Direklerarası Fasil Refakat Gelenekleri. *Rast Müzikoloji Dergisi*, 9(2), 2783-2804.
- Çelik, A. (2016). İran – Türk Müsikisi'ne Etnomüzikolojik Yaklaşım. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(8), 2987-2994.
- Kaşani, H. Ve Seyed, M. (2013). *Antik Çağlardan Safevilerin Yükselişine Kadar İran Müziğinin Tarihsel Seyri*. Tahran: Beşerî ve Kültürel Bilimler Araştırma Enstitüsü.
- Karaol, E., ve Doğrusöz, N. (2014). *Mısırlı Ahmet: Toprak Darbuka Tekniği ve İcra Analizi*. *Rast Müzikoloji Dergisi*, 2(1), 50-67.
- Karancı, S. (2022). *Türk Müzik Tarihi İçerisinde Kudümün Rolü ve Türkiye'de Güncel İcra Durumu İncelemesi*. Yüksek lisans tezi. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, Türkiye.
- Mobini, M. Ve Haghparast, M. (2017). *Eski İran'daki Müzik Aletlerinin Motiflerini Araştırmak ve O Dönemde Müziğin Konumunu ve Önemini Anlamak*. Tahran: Sanat Efekt Dergisi
- Navai, A. Ve Ghaffarifard, A. (2002). *Safevi Döneminde İran'ın Siyasi, Sosyal, Ekonomik ve Kültürel Gelişmelerinin Tarihi*. Tahran: Üniversitelerin Beşerî Bilimler Kitaplarını İnceleme ve Derleme Organizasyonu.
- Rudgar, G. Mohammadi, A. (2011). *Safevi Kralları ve Müziği*. Tahran: İslam Tarihi ve Medeniyet Tarihi Dergisi.
- Rafıyan, M (2019). *Kaçar'ın Ortasından Pehlevi'nin Sonuna Kadar İran'da Tombak Çalmanın Tarihi*. Tahran: Şabahang Yayınları.
- Racabi, B (1999), *Tombak Kitabı*. Tahran: Sorud Yayınları.
- Şakıbaei, P., ve Jadidi, R. (2014). *İran Enstrümanlarını Tanıyalım (Tombak)*. Tahran: Rahi.
- Şimşek, H. (2019). *Vurmali Çalgıların İcrasını Geliştirmeye Yönelik Temel Çalışmalar*, Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi.

- Şehirkahyasıoğlu, K. (2006). *Türk Müziğinde Vurmalı Çalgı Olarak Darbukanın Yeri ve İcrası*. İstanbul: Haliç Üniversitesi.
- Vural, T. (2017). *Türk Müzik Tarihi Dönem Anlayışına Yeni Bir Yaklaşım*. Münih: ZFWT Vol. 9 No. 3 (2017) 89-107.
- Tehrani, H. (1988). *Tombak Kitabı*. Tahran: Mahour Yayınları.
- Yay, O. (2010). *Klasik Türk Müziği'nde Süreç İçerisinde Kullanılan Vurmalı Çalgılar ve Kullanım Yerleri*. İstanbul: Haliç Üniversitesi.
- Yarkın, F. (2014). *Türk Müziğinde Usuller*. İstanbul: Ayhan Yayınları.

An examination of the performances of traditional percussion instruments in Turkiye and Iran: the example of Darbuka and Tombak

Abstract

Each country has its own traditional, rhythmic, and performative characteristics within its music system. However, cultures that are close to each other, especially neighboring countries, exhibit interactions in the arts as well as political, social, and literary exchanges. Two countries, such as Iran and Turkiye, which have maintained close relations in various aspects throughout history, have influenced each other in the art of music or have been influenced by one another. This study aims to contribute to a better understanding of the role of traditional percussion instruments in music by highlighting the commonalities and differences between Turkish and Iranian musical cultures. Additionally, examining the musical interaction of instruments like darbuka and tombak will help us comprehend the artistic dimensions of cultural exchange between the two countries. The purpose of this study is to investigate the performance techniques, physical similarities, and differences of darbuka and tombak, traditional Turkish and Iranian percussion instruments, and to compare the musical and technical approaches in both cultures. This research employed a qualitative approach as it is based on archival and observational data. During the data collection phase, national and international books, publications, articles, and theses reflecting the music cultures of the countries were examined, and relevant sections were studied and archived. The findings of this research reveal similarities in appearance, technique, and naming between tombak and darbuka. These similarities and differences were examined in detail in each section, and a thorough analysis of each feature was conducted with the help of sources. As a result, due to the cultural and artistic proximity of the two countries, these two instruments share common characteristics in terms of technique, appearance, and other aspects, while also possessing unique features specific to the music of their respective countries. This research could serve as a foundation for further studies, projects, and concerts exploring the cultural and musical commonalities between Iran and Turkiye.

Keywords: Darbuka, Iran, Music culture, organology, Tombak, Turkiye.